

©Photo provided by Antonia Kerrigan Agencia Literaria

Іспанський письменник Карлос Руїс Сафон є одним із тих авторів, яких найбільше читають і найбільше знають у всьому світі. Його книжки одна за одною стають літературними сенсаціями та здобувають шалену популярність. Твори Сафона перекладені 50 мовами світу й очолювали практично всі європейські книжкові чарти, а їхні шанувальники — мільйони людей на п'яти континентах.

Молода оперативниця Алісія Гріс розслідує загадкове зникнення міністра Маурісіо Вальса. У пошуках відповідей вона вирушає до Барселони, де зустрічається з родиною Семпере та адвокатом Бріансом. Дівчина підозрює, що Бріанс причетний до викрадення, однак, прослідкувавши за ним, розуміє: він тільки вершина айсберга. Алісія дізнається ще про кількох людей — в'язнів моторошної тюрми Монтжуїк у часи Другої світової війни, коли Вальс працював там комендантом. Їм відомо, до яких жахів причетний міністр. Та був ще один в'язень — письменник Віктор Маташ... Загадки і головоломки, таємниці минулого і страшні злочини режиму Франко, пошук істини в плетиві брехливих свідчень — чи вдасться Алісії знайти вихід із цього темного лабіринту?

Чудовий роман, сповнений драм, інтриг, гумору, пристрасті та захопливих історій. Сафон створив колоритний світ Цвинтаря забутих книжок, і ця фінальна частина об'єднує всі історії в неймовірному феєрверку неочікуваної розв'язки, якою може насолодитися кожен читач.

Кірсті Дансеат, британська видавчиня

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-5093-2

9 786171 250932

Карлос Руїс
САФОН

*Лабіринт
духів*

Карлос Руїс
САФОН

*Лабіринт
духів*

Карлос Руїс
САФОН

Карлос Руїс
САФОН

Лабіринт
духів

РОМАН

ХАРКІВ КЛУБ
2018 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.134.2
С21

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Zafón C.-R. . El Laberinto de los Espíritus : A Novel /
Carlos Ruiz Zafón. — Barcelona : Planeta, 2016. — 928 p.

Переклад з іспанської *Олега Леська*

Дизайнер обкладинки *Іван Дубровський*

ISBN 978-617-12-5093-2
ISBN 978-84-08-16338-1 (ісп.)

© Carlos Ruiz Zafón, 2016
© Corelliana LLC, 2017
© Hemigo Ltd, видання українською мовою, 2018
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2018

ЦВИНТАР ЗАБУТИХ КНИЖОК

Ця книжка належить до циклу романів, дія яких відбувається у літературному всесвіті Цвинтаря забутих книжок. Твори, що входять до цього циклу, пов'язані між собою персонажами й сюжетними ниточками, які перекидають оповідні й тематичні містки, хоча кожна книжка є завершеною і самостійною історією.

Різні частини цієї серії можна читати в довільному порядку, можна — котрусь одну на вибір. Читач має змогу зайти до лабіринту історій крізь будь-які двері й досліджувати його, подорожуючи різними шляхами: переплетені між собою, вони однаково приведуть вас до самого осередку повісті.

У будь-якому творі присутні елементи вигадки. Чотири частини «Цвинтаря забутих книжок» не виняток, хоч і мають своїм тлом реальну Барселону ХХ століття. У лічених випадках хронологія, місце або обставини події адаптовано згідно з логікою оповіді для того, наприклад, щоб Фермін мав змогу смакувати свої улюблені жувальні цукерки «Сугус» кількома роками раніше, ніж вони набули поширення, або щоб котрийсь із персонажів міг зійти з потяга під величним склепінням Французького вокзалу.

Книжка Данієля

1

Тої ночі мені наснилося, ніби я повернувся до Цвинтаря забутих книжок. Мені знову було десять років, я прокинувся у своїй колишній спальні, відчуваючи, що мамине обличчя стерлося з моєї пам'яті. І я знав — тим непоясненим знанням, яке приходиться до нас у снах, — що винен у цьому лише я один, адже не здолав домогтися справедливості й не заслуговую на те, щоб пам'ятати мамине обличчя.

По котромусь часі до спальні прибіг батько, стривожений моїми розпачливими зойками. Тато, який у моєму сні був молодим і тоді ще знав відповіді на всі запитання, пригорнув мене, прагнучи втішити. А пізніше, коли в перших променях світла вже вимальовувалися імлісті обриси Барселони, ми вийшли з дому. Батько чомусь — я не міг збагнути чому — провів мене лише до під'їзду. Там він відпустив мою руку, даючи зрозуміти, що решту шляху я маю подолати сам.

Я рушив уперед, але, пригадую, одяг, взуття і навіть власна шкіра тиснули мене. Кожен наступний крок вимагав щоразу більших зусиль, ніж попередній. Діставшись до Ла-Рамбли, я помітив, що час у місті неначе завмер. Люди спинилися на півкроці й застигли, як на старих фотографіях. Голуб, що злинув угору, заніс крила для змаху, та все ніяк не опускав їх. Квітковий пилок нерухомо завис у повітрі, його порошок мінився в променях світла. Бризки води з фонтана Каналетас виблискували в порожнечі й здавалися намистом з кришталевих сліз.

Насилу, немовби рухаючись у воді, я посувався крізь цю зачакловану Барселону, завмерлу в часі, аж доки нарешті не дістався Цвинтаря забутих книжок. Там, знесилений, я зупинився.

Я не міг дотямити, що за невидимий тягар лежить на моїх плечах і майже не дає змоги рухатися. Схопившись за дверний молоточок, я постукав, але ніхто не відчинив. Тоді я заgrimав по масивних дерев'яних дверях кулаками, однак сторож знову не зважив на моє благання. Знеможений, я впав на коліна. Лише тоді я збагнув, що то за чари сковували мої рухи, і мене охопила жажлива впевненість у тому, що місто, а разом із ним і моя доля, лишиться навіки під дією цього закляття і що я вже ніколи не зможу пригадати обличчя своєї матері.

І тоді, коли мене покинула остання надія, у внутрішній кишені шкільного піджака, того, на якому блакитними нитками було вишито мої ініціали, я знайшов якийсь шматочок металу. Ключ. Скільки ж часу він там пролежав, тимчасом як я про це навіть не знав? Ключ був укритий іржею і майже такий самий важкий, як моє сумління. Мені довелося взяти його обіруч, щоб усунути до замкової щілини. Зібравшись на останніх силах, я спробував повернути його в замок. Коли я вже гадав, що мені це ніколи не вдасться, замок нарешті піддався й двері прочинилися всередину.

Вигнута галерея вела в глиб старовинного палацу, а палахкі цятки свічок, зливаючись в одну лінію, вказували шлях. Я пірнув у морок і почув, як за спиною заляпнулися двері. І тоді я впізнав цей коридор, стіни якого були розмальовані фресками з янголами та казковими істотами, що пильно видивлялися з темряви й немовби ворушилися, коли я проходив повз них. Подолавши коридор, я опинився перед арочною брамою, що провадила до величезної склепінчастої зали, і спинився на порозі. Переді мною безкраїм маревом розгортався лабіринт. У вічному місті, побудованому з усіх книжок світу, плетиво кам'яних сходів, містків, критих переходів і вигадливих арок спіраллю здійсалося до неосяжної скляної бані.

Мати чекала на мене там, просто перед спорудою. Вона лежала у відчиненому саркофазі зі схрещеними на грудях руками і шкірою білою, як саван, у котрий було загорнуто її тіло. Вуста її були міцно стулені, а очі заплющені. Мама лежала нежива в цьому прихистку для загублених душ, якого не існувало насправді. Я простягнув руку й ніжно торкнувся її обличчя. Шкіра була холодна, як мармур. Аж тут очі її розплющилися й, заво-

рожені спогадами, уп'ялися в мене. Коли мамині уста розтулилися й пролунав її голос, він видався мені таким оглушливим, як гуркіт товарного потяга. Він відірвав мене від підлоги, підкинув у повітря й лишив падати без кінця-краю, тимчасом як відлуння маминих слів розтоплювало світ.

Ти повинен розповісти правду, Даніелю!

Ураз, весь у холодному поті, я прокинувся у півтемряві спальні, поруч із Беа. Дружина обійняла мене й погладила по обличчю.

— Знову? — пробурмотів я.

Вона кивнула, глибоко зітхнувши.

— Ти розмовляв. Уві сні.

— Що я казав?

— Я не розібрала, — збрехала Беа.

Я глянув на неї, і дружина у відповідь усміхнулася, як мені видалося, зі співчуттям, хоча, можливо, це був просто вираз терплячості.

— Поспи ще трохи. У тебе ще є годинки півтори. Сьогодні вівторок.

Вівторок означав, що була моя черга вести Хуліана до школи. Я заплющив очі й удав, ніби сплю. Коли за кілька хвилин я їх знову розплющив, то побачив обличчя Беа, яка пильно на мене дивилася.

— Що таке? — запитав я.

Дружина схилилася наді мною й ніжно поцілувала в губи. Її уста мали смак кориці.

— Мені теж перехотілося спати, — натякнула вона.

Я став неквапливо роздягати дружину. Я вже взявся за укривало, щоб скинути його на підлогу, коли почулися тихі кроки, що наближалися до дверей нашої спальні. Беа стримала мою лівицю, що просувалася поміж її стегнами, й піднялася на ліктях.

— Що сталося, золотко?

Маленький Хуліан, стоячи у дверях, із виразом сорому й тривоги на обличчі позирав на нас.

— У моїй кімнаті хтось є, — прошепотів він.

Беа зітхнула й простягнула до сина руки. Хуліан поспішив прихиститися в материних обіймах, і я покинув усі сподівання на тілесний гріх.

— Багряний Князь? — запитала Беа.

Хуліан скрушно кивнув.

— Татко зараз піде до твоєї спальні й задасть цьому негідникові добрячого прочухана, щоб він більше ніколи не повертався.

Син розпачливо поглянув на мене. Навіщо ж іще потрібен батько, коли не для героїчних подвигів такого масштабу? Я всміхнувся Хуліанові й підморгнув.

— Ще й якого прочухана! — вторував я зі щонайлютішою гримасою.

На обличчі сина з'явилася подоба усмішки. Я скочив із ліжка й побіг коридором до дитячої. Хуліанова спальня здалася мені такою подібною на кімнату, яку я мав у його віці, кількома поверхами нижче, що на якусь мить я подумав, ніби досі сплю. Я присів на краєчок ліжка й засвітив нічник. Хуліанові не бракувало іграшок, почасти успадкованих від мене, але насамперед дитинство його минало серед книжок. Мені знадобилося небагато часу, щоб відшукати винуватця, захованого під матрацом. Я дістав звідти невеличку книжку в чорній палітурці й розгорнув її на титульній сторінці.

Лабіринт духів VII Аріадна і Багряний Князь

Текст та ілюстрації Віктора Маташа

Я вже й не знав, куди подіти ці книжки. Хай які б нові хитромудрі схованки я не вигадував, син неминуче виявляв їх усі. Я нашвидку перегорнув сторінки книжки, і спогади знову наринували на мене.

Укотре вже заховавши книжку на самий верх кухонної шафи — хоч і знав, що мій син натрапить там на неї певніше рано, ніж пізно, — я повернувся до нашої з Беа спальні. Хуліан посопував на материних руках. Беа заснула також. Я стояв на порозі, схований у півтемряві, дивився на дружину з сином і думав, слухаючи їхнє розмірене дихання, що я найщасливіша людина на світі. Чим же заслужив я на таку ласку долі? Споглядаючи, як вони спали отак, обійнявшись, далекі від усього

зовнішнього світу, я не міг не згадати той страх, що був опанував мене, коли я вперше побачив, як Беа колисає на руках нашого сина.

2

Я ніколи нікому цього не розповідав, але тої ночі, коли народився мій син Хуліан і я вперше побачив його на руках у Беа, огорнутого благословенним спокоєм, який дається тільки тим, хто ще не знає, до якого місця насправді потрапив, мене охопило бажання бігти, бігти й не зупинятися, аж доки не опинюся на краю світу. Тоді я був ще зовсім дитиною, і життя, безперечно, видавалося мені над силу важким, однак, хай які виправдання можна було б відшукати, я й досі відчуваю гіркий присмак сорому перед нападом слабкодухості, який оволодів мною. Навіть по стількох роках мені бракувало сміливості розказати про нього тій людині, перед якою перш за все мусив зізнатися.

Спогади, які намагаєшся поховати в мовчанні, ніколи не перестають переслідувати тебе. Мій невідступний гонитель — це образ кімнати з неосяжною стелею й пасмом жовтувато-коричневого світла, що ллється з підвішеної високо лампи, окреслюючи ліжко, на якому лежить дівчинка заледве чи сімнадцяти років і тримає на руках немовля. Коли Беа, не зовсім усвідомлюючи, що довкола відбувається, підвела погляд і всміхнулася до мене, на очі мені набігли сльози. Я опустився навколішки перед ліжком і притулив обличчя до її лона. Беа взяла мене за руку і стиснула з тою дрібкою сили, яка їй лишилася.

— Не бійся, — прошепотіла вона.

Але я боявся. І на мить, за яку мені соромно досі, я захотів опинитися будь-де, тільки не там, тільки не в тій шкірі, в якій опинився. Фермін, також присутній, спостерігав за сценою, стоячи біля дверей і, як зазвичай, прочитав мої думки, перш ніж я зумів їх висловити. Не давши мені часу розтулити рот, він схопив мене попід руку й, лишивши Беа та немовля в надійному товаристві своєї нареченої Бернарди, вивів до коридору, довгої галереї, кінець якої, звужуючись, губився в темряві.

— Ти живий, Данієлю? — запитав товариш.

Я кволо кивнув, тим часом намагаючись відвести дух, який забився мені десь по дорозі. Коли я намірився було повернутися, Фермін стримав мене.

— Слухай-но, доки ти в такому гуморі, заходити знову туди не слід. На щастя, Беа ще трохи причмелена й мало що тямить. Тому я, з твого дозволу, порадив би нам перехопити дещицю свіжого повітря, яке прожене весь переполох, а вже після цього з куди більшим запалом приступати до спроби номер два.

Не чекаючи на відповідь, Фермін схопив мене попід руку й потягнув через увесь коридор до сходів, які вивели нас на балюстраду, що зависла між Барселоною і небом. Холодний, кусливий вітерець, який охоче накинувся на нас, війнув мені в обличчя.

— Заплющ очі й тричі глибоко вдихни-видихни. Поволі — так, наче твої легені опустилися в черевики, — порадив Фермін. — Цієї вправи мене навчив один тибетський монах, неабиякий пройдисвіт, з яким я познайомився, коли виконував обов'язки адміністратора й бухгалтера в одному припортовому бордельчику. Більшого пройдохи я ще ніколи не зустрічав...

Я зробив три глибокі вдихи, як було сказано, і на додачу ще три для певності, користаючи з цілющих властивостей чистого повітря, обіцяних Ферміном та його тибетським гуру. У голові злегка запаморочилося, але Фермін мене підтримав.

— Мліти тобі також не треба. Збадьорися трохи! Ситуація вимагає спокою, але не ступору.

Я розплющив очі й побачив порожні вулиці міста, що спало коло моїх ніг. Вибило третю ніч. Лікарня Святого Павла простягнулася в мороці, занурена в сон разом зі своїми банями, вежами й арками, що виплітали химерні візерунки в імлі, яка сповзала з самого вершечка гори Кармело. Я мовчки дивився на цю безпристрасну Барселону, яку можна побачити тільки з лікарень, байдужу до тривог і надій спостерігача. Холод, помалу просякаючи аж до кісток, прояснював мій мозок.

— Ти вважатимеш мене боягузом? — запитав я.

Фермін витримав мій погляд і знизав плечима.

— Не драматизуй. Я радше думаю, що в тебе впав тиск і піднялася тривога. Власне, це одне й те саме, але відповідальність

знято й приводу для глузів нема. На щастя, у мене з собою є ліки, які тобі допоможуть.

Він розстібнув своє габардинове пальто — бездонне вмістилице всіляких чудес, — що було водночас і пересувною аптекою, і музеєм дивовиж, і сховищем різноманітних артефактів та реліквій, скуплених на сумнівних товчках і розпродажах.

— Просто не уявляю, як тобі вдається носити на собі стільки всякого залізяччя, Ферміне.

— Вища фізика. Зважаючи на те що моя худорлява тілобудова головним чином спирається на м'язову та хрящову тканини, цей невеличкий арсенал посилює моє гравітаційне поле й править за надійний якір у бурхливому морі. Але не думай, що тобі так легко вдається замилити мені очі своїми геть недоречними зауваженнями, бо ми вдерлися сюди не для того, щоб обмінятися марками чи потеревенити про те, про се.

Виголосивши це застереження, Фермін дістав із однієї зі своїх незліченних кишень бляшану фляжку й відкрутив ковпачок. Потім прийняв до вмісту, наче до божественної амброзії, і усмішкою висловив своє схвалення. Відтак простягнув флящину й, значливо дивлячись мені в очі, кивнув.

— Пий, а то шкодуватимеш усе життя.

Знехотя я взяв фляжку.

— Що це? Пахне карбідом...

— Не мели дурниць. Це лише коктейль, вигаданий для того, щоб відживляти небіжчиків і хлопчаків, пригнічених відповідальністю, яку на них поклала доля. Його хитромудра формула моєї власної розробки ґрунтується на основі лікеру «Аніс дель Моно» та інших алкогольних напоїв, перемішаних із тим низькопробним бренді, що його я купую в одноокого цигана з кіоску, де торгують самогоном. А щоб витворити неповторний букет каталонських угідь, усе це довершено кількома краплинами вишнівки й трав'яного лікеру «Монсеррат».

— Матір Божа!

— Пий хутчіш! Ось тут ми й побачимо, хто відважний, а кому бракує духу. Одним проковтом, неначе випадковий гість на чужому весіллі!

Я послухався й хильнув того пекельного пійла, що на смак було як підсолоджений бензин. Настоянка пропекла мені всі

нутрощі, і, перш ніж я прийшов до тями, Фермін жестом наказав мені повторити процедуру. Не звертаючи уваги на протести свого шлунка, який аж трусило, я приклався до флящини вдруге, вдячний за хороший настрій і забуття, які приносило це питво.

— Ну як? — запитав Фермін. — Ліпше, еге ж? Це називається «сніданок чемпіонів».

Тепер уже цілком переконаний, я кивнув, відсапуючи й розстібаючи гудзики на комірці. Фермін скористався нагодою, щоб відсorbнути свого шмурдяку, і заховав фляжку назад до кишені пальта.

— Тільки алхімії до снаги вгамувати лірику. Але надто не захоплюйся цим методом, адже настоянка — як щуряча отрута або ж як щедрість: що частіше її використовуєш, то менш ефективною вона стає.

— Про це не турбуйся.

Фермін показав дві гаванські сигари, що висовувалися з іншої кишені, але потім, підморгнувши, похитав головою.

— Ці дві кубинки, поцуплені *in extremis*¹ зі зволожувача для сигар, що належить виконавачеві обов'язків мого майбутнього тестя, донові Густаво Барсело, я беріг для сьогоднішнього дня, але гадаю, що, мабуть, ми відкладемо їх на котрийсь інший день, бо, як мені видається, ти зараз не у формі, а лишати сиротою дитину в день її появи на світ не годиться.

Фермін сердечно поплескав мене по спині й замовк на якусь хвилину, чекаючи, доки його коктейль не розійдеться по моїй крові й алкогольна паволока не покриє те відчуття глухої паніки, що охопило мене. Допіру товариш зауважив мій посоловілий погляд і розширені зіниці, ознаки загального отупіння відчуттів, як виголосив промову, що її, поза всяким сумнівом, висноував цілу ніч.

— Друже Даніелю, Богові — або тому, хто на час Його відсутності виконує Його функції, — заманулося влаштувати все так, що стати батьком і привести у цей світ дитину легше, ніж отримати водійські права. Ця фатальна обставина призводить до того, що несосвітенна кількість кретинів, обісранців і йолопів вважають, що мають право розмножуватися, і, хизуючись

¹ На випадок крайньої потреби (лат.). — Тут і далі прим. перекладача.

медаллю за батьківство, нівечать усе життя тим бідолашним дітям, яких витворили своєю соромотою. Я кажу з усією впевненістю, що збираюся піти за тобою цим шляхом величезної відповідальності й зробити вагітною мою кохану Бернарду так швидко, як мені це дозволять гонади й святий шлюб, який є *sine qua non*¹ з боку моєї нареченої. І тому я мушу заявити і я заявляю, що ти, Даніелю Семпере Жисперт, дівчак, який лише вступає у свій мужній вік, попри твою сьогочасну невіру у власну спроможність як голови родини, є і будеш зразковим батьком, хоча ти й новачок і загалом трохи невіглас.

Посеред цієї орації я геть розгубився, чи то під впливом вибухового коктейлю, чи то через словесний феєрверк, яким спалахнув мій добрий друг.

— Ферміне, я не впевнений, що зрозумів тебе.

Товариш зітхнув.

— Я хотів лише сказати, що коли тебе це все переповнює аж довсирачки, Даніелю, дослухайся до поради своєї благословенної дружини: не треба боятися. Діти — принаймні твоя дитина, це точно — народжуються не те що в сорочці, а й у штанах, і кожен, у кого є хоч дрібка честі й совісті в душі й трохи смальцю в голові, має всі шанси не зруйнувати їм життя й стати батьком, за якого ніколи не буде соромно.

Я позирнув скося на цього чоловічка, який ладен був віддати за мене своє життя і в якого завжди знаходилося кілька слів — чи то пак кілька тисяч слів, — щоб вирішити всі дилеми й заспокоїти напади екзистенційного страху, до яких я був схильний.

— Якби ж то все було так легко, як ти це описуєш, Ферміне!

— Нічого, що бодай чогось варте в нашому житті, не дається легко, Даніелю. Коли я був молодий, то гадав, що, аби простувати по цьому життю, досить навчитися трьох речей. Зав'язувати шнурівки, це раз. Уміло роздягати жінку, це два. І читати, щоб насолоджуватися щодня сторінками, написаними проникливо й майстерно, це три. Мені здавалося, що чоловік, який твердо крокує по землі, уміє пестити жінку і здатен почути музику слів, живе довше, а насамперед — живе краще. Але роки навчили мене, що цього не досить і що іноді хочеться дістати можливість

¹ Обов'язкова умова (лат.).

побути чимось більшим, ніж просто істотою, яка ходить на двох ногах, їсть, сере й займає тимчасово простір на цій планеті. І сьогодні долі, у її безмежній непритомності, забажалося надати тобі таку можливість.

Я кивнув, не надто переконаний.

— А якщо я виявлюся не гідним цієї можливості?

— Даніелю, якщо ми з тобою в чомусь і подібні, то лише в тому, що нам обом поталанило зустріти жінок, на яких ми не заслуговуємо. Цілком зрозуміло, що в цій справі гідними є саме вони, а нам лишається тільки намагатися не підвести їх. Хіба не так?

— Мені страшенно хотілося б погодитися з тобою, але я все ж вагаюсь.

Фермін вибачливо похитав головою.

— Не переймайся. Твою спроможність збагнути високий політ моєї думки затуманює та алкогольна суміш, якою я тебе нагодував. Але ж тобі відомо, що в цих справах я куди буваліший за тебе, і загалом я маю більше рації, ніж цілий сонм святих.

— Тут я навіть не збираюся сперечатися з тобою.

— І правильно робиш, бо зазнаєш нищівної поразки при першому ж наступі. Ти мені віриш, Даніелю?

— Певно, що так, Ферміне. Я ж із тобою — хоч на край світу. Тобі це добре відомо.

— Тоді зроби мені ласку й повір у себе так, як я вірю в тебе.

Я глянув товаришеві в очі й поволі кивнув.

— То як, — запитав Фермін, — до тебе вже повернувся здоровий глузд?

— Гадаю, що так.

— У такому разі прибери цей похнюплений вираз зі свого обличчя, переконайся, що твої тестикули на місці, й повертайся до палати, щоб обійняти Беа і свого сина, як чоловік, якого вони обоє з тебе зробили. І я тебе запевняю, що той хлопчина, з яким я мав честь познайомитися багато років тому під арками Королівської площі і який змусив мене відтоді стільки хвилюватися, стоїть лише на початку своєї пригоди. Перед нами ще довгий шлях, Даніелю, і те, що чекає нас на ньому, — не для дітей. Ти зі мною? Ти зі мною на той край світу, нехай би він був навіть за рогом цієї вулиці?

Мені не лишалося нічого іншого, окрім як міцно обійняти товариша.

— Що б я робив без тебе, Ферміне?

— Помилявся б частіше. І, коли вже зайшла мова про обачність, май собі на увазі, що один із найпоширеніших побічних ефектів від споживання тої мішанини, якою я тебе напоїв, — це тимчасове послаблення соромливості й надмір сентиментальності. Тому, коли зайдеш до палати, поглянь просто в вічі своїй дружині, щоб вона знала, що ти кохаєш її.

— Вона і так це знає.

Фермін терпляче похитав головою.

— Прошу тебе, — наполіг він. — Не обов'язково казати їй це, якщо соромишся, адже ми, чоловіки, всі такі, а тестостерон не сприяє віршам. Але зроби так, щоб вона все відчула. Тому що про кохання не потрібно говорити, його треба показувати. І не на кінський Великдень, а щодня.

— Я спробую.

— Спробувати замало, Даніелю. Просто зроби це.

Ось так, назавжди позбавлений стараннями Ферміна крихкого прихистку свого хлоп'ячого віку, я рушив назад до палати, де чекала моя доля.

Багато років опісля спогад про ту ніч знову зринув у моїй пам'яті, коли, зачинившись над ранок у підсобній комірчині старої книгарні на вулиці Святої Анни, я вкотре опинився перед порожнім аркушем паперу, не маючи ані гадки, із чого почати розповідати самому собі справжню історію своєї родини. Я присвячував цій справі місяці, ба навіть роки, і однаково не спромігся бодай на один життєздатний рядок.

Фермін, користаючи з безсоння, спричиненого перетравленням півкіла шкварок, вирішив зробити мені вранішній візит. Побачивши, як я, озброєний перовою авторучкою, з якої текло, наче зі старого автомобіля, мордююся перед порожнім аркушем, товариш присів коло мене й зміряв поглядом купу зіжмаканого паперу, що валявся під моїми ногами.

— Не візьми моїх слів за образу, Даніелю, але чи маєш ти бодай найменше уявлення про те, що робиш?

— Ні, — визнав я. — Може, якби я спробував друкувати на машинці, пішло б легше? У рекламі кажуть, що «Ундервуд»¹ — це вибір професіоналів.

Фермін зважив рекламну обіцянку, але переконано захитав головою.

— Між друкуванням на машинці й писанням рукою — світлові роки.

— Дякую, що підбадьорив. А ти сам що тут робиш о такій годині?

Фермін помацав живіт.

— Мій шлунок збунтувався, коли його змусили перетравлювати цілого підсвинка в засмаженому стані.

— Може, випий соди?

— Краще, мабуть, не треба. А то ще дістану, перепрошую на слові, ранковий стояк, а тоді вже точно буде не до сну.

Я відклав ручку, покинув уже вкотре правити одну-єдину фразу, над якою мучився, і зустрівся поглядом із товаришем.

— У тебе все гаразд, Даніелю? Я маю на увазі, окрім твоєї невдалої спроби взяти приступом замок красного письменства...

Я стенув плечима. Фермін, як завжди, з'явився у визначальний момент, підтверджуючи своє реноме «базікала *ex machina*»².

— Хочу запитати тебе про дещо — це вже давно крутиться в моїй голові, — але не знаю як, — зваживсь я.

Фермін затулив рот долонею й коротко, але голосно відригнув.

— Якщо це стосується якихось фортелів у ліжку, питай не соромлячись, адже, дозволю собі нагадати, що я в цьому ділі — дипломований фахівець.

— Ні, це не пов'язано з ліжком.

— Шкода, тому що в мене саме є свіженька інформація про кілька хитромудрих вивертів, що...

— Ферміне, — урвав я його, — як ти гадаєш, я жив так, як мав жити? Гідно?

Мій приятель замовк на півслові. Потім опустил очі й зітхнув.

— Тільки не кажи мені, що це в тебе насправді стан розчарованого Бальзака. Духовні пошуки і все таке...

¹ Одна з найпопулярніших у свій час марок друкарської машинки.

² «З машини» (*лат.*) Перекручене «*Deux ex machina*» — «Бог із машини».

— А хіба ж людина пише не для того, щоб краще пізнати світ і себе саму?

— Авжеж, для того. Якщо вона знає, чого хоче, на відміну від тебе...

— Кепський із тебе духівник, Ферміне. Допоможи мені хоч трохи.

— Я гадав, що ти прагнеш стати письменником, а не святим.

— Скажи мені правду. Ти знаєш мене з дитинства. Я не розчарував тебе? Я виправдав твої очікування? Я був тим Даніелем, яким хотіла б мене бачити мама? Скажи мені правду.

Фермін пустив очі під лоба.

— Правда — це ті дурниці, які люди плетуть, коли думають, ніби щось знають. Я знаю про правду стільки, скільки про розмір бюстгальтера, який носить та дивовижна жінка з конічним іменем і бюстом, що її ми бачили якось у кінотеатрі «Капітоль».

— Кім Новак, — підказав я.

— Благословенна Господом Богом і законом всесвітнього тягіння. Але ні, ти мене не розчарував, Даніелю. Ніколи. Ти хороша людина й добрий товариш. І якщо ти вже хочеш знати мою думку, так, я гадаю, що твоя покійна мати, Ізабелла, пишалася б тобою і вважала б тебе прекрасним сином.

— Але не прекрасним письменником, — усміхнувся я.

— Слухай-но, Даніелю, із тебе такий письменник, як із мене монах-домініканець. І ти це знаєш. І на Землі немає такої ручки чи друкарської машинки, яка це змінить.

Я зітхнув і довго нічого не відповідав. Фермін замислено споглядав на мене.

— Знаєш що, Даніелю? Ось що я насправді думаю: після того, що ми з тобою разом пройшли, я досі лишився тим самим бідолашним нещасливцем, якого ти зустрів на вулиці, покинутого всіма, і, змилосердившись, відвів до себе додому, а ти — усе ще той самий безпорадний хлопчак, який тинявся загубленим світом, наштовхуючись раз по раз на незчисленні таємничі загадки, і вірив, що коли він їх якимось дивом знайде на них відповіді, то пригадає материне обличчя й дізнається всю ту правду, якої його позбавив світ.

Я зважив товаришеві слова, які влучали просто в око.

— Усе так погано?

— Могло би бути й гірше. Ти міг би стати письменником, як твій друг Каракс.

— Може, мені слід знайти його й переконати, щоб саме він написав цю історію? — припустив я. — Нашу історію.

— Іноді це саме каже твій син Хуліан.

Я скоса зиркнув на Ферміна.

— Що каже Хуліан? Що мій син знає про Каракса? Що ти йому розповів?

Фермін глянув на мене очима безневинної овечки.

— Хто? Я?

— Що ти йому розповів?

Фермін засопів, прагнучи зам'яти тему.

— Та нічого особливого, дрібниці. Так, примітки внизу сторінки, щонайбільше. Зовсім нешкідливі. Хлопчина просто допитливий і кмітливий на вдачу, і, певна річ, він схопив усе і зв'язав до купи. Я не винен, що твій син такий меткий. Вочевидь, вдався не в тебе.

— Матір Божа... А Беа знає, що ти говорив із ним про Каракса?

— Я до твого подружнього життя не пхаюся. Але, здається мені, є небагато такого, про що твоя дружина не знає або не здогадується.

— Я категорично забороняю тобі, Ферміне, розмовляти з моїм сином про Каракса.

Товариш поклав руку на серце й урочисто схилив голову.

— На моїх устах — печать. Нехай впаде на мене щонайчорніше безчестя, якщо я у хвилину потьмарення порушу цю врочисту обітницю мовчання.

— І не смій також згадувати про Кім Новак, я ж бо тебе знаю як облупленого.

— Ось тут якраз я невинний, як офірний цап, бо ця тема від хлопця нікуди не сховається. Кажу ж, він не дурень.

— Та невже?

— Я покірливо сприймаю твої несправедливі кпини, адже розумію, що вони спричинені розчаруванням від жалюгідного стану твоєї власної метикуватості. Може, ваше добродійство бажає додати до свого чорного списку ще якесь ім'я, окрім Каракса, яке не вільно споминати? Бакунін? Естрельїта Кастро?

— Ферміне, чому б тобі не піти спати і не дати мені спокій?
— І zostавити тебе самого наодинці з небезпекою? Де ж пак!
У будь-якому гурті мусить бути бодай один дорослий із клепою в голові.

Фермін оглянув перову ручку і стос порожніх аркушів, що лежали на письмовому столі. Він торкався їх із таким захватом, наче це був набір хірургічних інструментів.

— Ти вже домізувався, як зрушити це діло з мертвого місця?

— Ні. Я саме над цим розмірковував, доки не з'явився ти й не став верзти дурниці.

— Казна-що. Без мене тобі не написати навіть списку покупок.

Зрештою, засукавши рукави перед тою титанічною працею, що чекала на нас, Фермін упевнено сів на стілець коло мене і пильно-пильно подивився мені в обличчя так, як уміє лише той, хто не потребує слів, щоб його зрозуміли.

— До речі, про списки. Бач, в усій цій письменницькій справі я тямлю не більше, ніж у виробництві й застосуванні чернечих волосяниць, але мені щойно спало на думку, що перш ніж починати оповідь про будь-що, потрібно скласти список того, про що ти хочеш розповісти. Провести, так би мовити, інвентаризацію.

— Розробити таку собі дорожню карту? — підхопив я.

— Дорожню карту клепає той, хто не знає до пуття, куди йти, і таким робом переконає себе й інших телепнів, що кудись він таки йде.

— Це не така вже й погана ідея. Усі досягнення, які здавалися неможливими, здійснено завдяки самообману.

— Бачиш? Із нас вийде неподоланий дует. Я буду думати, а ти нотувати.

— Що ж, тоді думай уголос.

— А в цій штуkenції вистачить чорнила для подорожі до пекла й назад?

— Вистачить, щоб вирушити в дорогу.

— Отже, лишилося тільки вирішити, із чого ми почнемо наш список.

— А чом би нам не почати з розповіді, як ти познайомився з нею? — запитав я.

— Із ким — нею?

— Із ким же ще, Ферміне? З нашою Алісією в Барселоні чудес.

Мій друг спохмурнів.

— Я не думав, що коли-небудь розповідатиму цю історію, Даніелю. Навіть тобі.

— У такому разі, це найкращі двері, щоб увійти до лабіринту.

— Людина повинна мати змогу померти, лишивши позаду себе кілька таємниць, — заперечив Фермін.

— Забагато таємниць приводять людину передчасно до могили.

Фермін здивовано звів брови.

— Хто це сказав? Сократ? Чи я?

— Ні. Цього разу це сказав лише кілька секунд тому Даніель Семпере Жисперт, «людина невігласна».

Фермін задоволено всміхнувся, розгорнув жувальну цукерку «Сугус» із лимонним смаком і запхав до рота.

— А ти, шельмо, таки навчився від майстра, хоч тобі на це й пішло багато років. Хочеш «Сугусу»?

Я взяв цукерку, адже знав, що це найцінніший скарб мого друга Ферміна, і, ділячись зі мною, він чинить мені честь.

— Даніелю, ти чув, як подеколи кажуть, що в коханні й на війні все дозволено?

— Чув кілька разів. Зазвичай із вуст тих, що мають більше справ із війною, ніж із коханням.

— Так і є, адже насправді це мерзенна брехня.

— То твоя історія про любов чи про війну?

Фермін стенив плечима.

— А хіба це не одне й те саме?

Ось так, під покровом ночі, огорнутий чаром спогадів, яким загрожувало зникнення в тумані часу, Фермін, жуючи «Сугус», узявся переплітати нитки оповіді, яка мала закінчити — і почати — нашу історію...

Уривок із

«Лабіринту духів»

(«Цвинтар забутих книжок», том IV),

Хуліана Каракса.

Видавництво «Люм'єр», Париж, 1992.

За редакцією Еміля де Розьєра Кастеллена

Dies irae¹

Барселона
Квітень 1938 року

1

Його розбудив поштовх моря. Прокинувшись, чоловік, що подорожував «зайцем», не так побачив довкола себе нескінченну темряву, як здогадався про неї. Хитавиця, сморід селітри й шкряботіння води по корпусу судна нагадали йому, що він не на суходолі. Чоловік відсунув лантухи, які правили йому за постіль, і поволі підвівся, дослухаючись до ритмічного порипування підпірок і перекриттів, що утворювали трюм корабля.

Химерне видовище постало перед очима мандрівника: йому здалося, неначе він опинився в затопленому соборі, заставленому добром, нагробованим із безлічі музеїв і палаців. Поміж шерехом скульптур і картин окреслювалися обриси цілого парку розкішних автомобілів, накритих напівпрозорою тканиною. Поряд із великим дзигарем вирізнялася клітка з папугою неймовірно гарного забарвлення, який суворо позирав на чоловіка, неначе засуджуючи того за безквитковий проїзд.

Трохи далі мандрівник зауважив копію статуї Мікеланджело, «Давида», голову якого котрийсь дотепник увінчав трикутним капелюхом Громадянської гвардії. За статуєю примарна армія манекенів, вбраних у старосвітські шати, здавалося, завмерла в нескінченному віденському вальсі. Поруч, біля розкішного катафалка із заксленими дверцятами, лежала купа старих афіш.

¹ Dies irae (лат. «день гніву») — католицька секвенція. Написана, імовірно, у XIII столітті францисканцем Томмазо да Челано. З 1570 до 1962 р. була обов'язковою частиною заупокійної меси.

ЗМІСТ

Цвинтар забутих книжок.....	5
Книжка Даніеля.....	7
Dies irae.....	23
Бал-маскарад.....	60
Куріє.....	77
Місто дзеркал.....	184
Забуті.....	383
Agnus Dei.....	573
Записник Ізабелли.....	666
Libera me.....	689
In paradisum.....	707
Барселона.....	723
Книжка Хуліана.....	744
Епілог.....	796

Літературно-художнє видання

САФОН Карлос Руїс

Лабіринт духів

Роман

Керівник проекту *В. А. Тютюнник*
Відповідальний за випуск *О. В. Приходченко*
Редактор *І. М. Давидко*
Художній редактор *Ю. О. Дзекунова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *В. М. Немашкало*

Підписано до друку 25.04.2018. Формат 84х108/32. Друк офсетний.
Гарнітура «Petersburg». Ум. друк. арк. 42. Наклад 5000 пр. Зам. №

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: corp@bookclub.ua

Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика “Глобус”»
61052, м. Харків, вул. Різдва, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

Сафон К. Р.

С21 Лабіринт духів : роман / Карлос Руїс Сафон ; перекл. з ісп.
О. Леська. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля», 2018. — 800 с.

ISBN 978-617-12-5093-2

ISBN 978-84-08-16338-1 (ісп.)

Молода оперативниця Алісія Гріс розслідує загадкове зникнення міністра Маурісіо Вальса. У пошуках відповідей вона вирушає до Барселони, де зустрічається з родиною Семпере та адвокатом Бріансом. Дівчина підозрює, що Бріанс причетний до викрадення, однак, прослідкувавши за ним, розуміє: він тільки вершина айсберга. Алісія дізнається ще про кількох людей — в'язнів моторошної тюрми Монтжуїк у часи Другої світової війни, коли Вальс працював там комендантом. Їм відомо, до яких жахів причетний міністр. Та був іще один в'язень — письменник Віктор Маташ...

Загадки і головоломки, таємниці минулого і страшні злочини режиму Франко, пошук істини в плетиві брехливих відомостей — чи вдасться Алісії знайти вихід із цього темного лабіриту?

УДК 821.134.2

1. Бахмут (Артемівськ), вул. Незалежності, 69 (ТЦ «Азов-Плаза», 2-й поверх), (0627) 44-90-99
2. Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого, 5/13 (копішній універмаг «Дружба», 1-й поверх), (0456) 39-04-68
3. Білгород-Дністровський, вул. Московська, 16-А (ТЦ «Рута-Плаза», 2-й поверх), (04849) 6-07-26
4. Бердянськ, просп. Азовський, 35-А (ТЦ «DEL MAR», 1-й поверх), (06153) 3-48-40
5. Бориспіль, вул. Київський шлях, 10-В (ринок «Зоряний», місце 103), (06153) 3-48-40
6. Вінниця, вул. Папаніна, 1-А (ТЦ «Варгарт», 2-й поверх), (0432) 50-88-06
7. Вознесенськ, вул. Снякова, 5-А, (05134) 3-20-19
8. Дніпродзержинськ, просп. Леніна, 57-А (ТЦ «Фуршет», 1-й поверх), (0569) 53-42-26
9. Дніпропетровськ, просп. Дмитра Яворницького, 105 (ТЦ «Сільво», 2-й поверх), (056) 770-00-55
10. Дніпропетровськ, вул. Калинова, 9-А (ТЦ «Miriada», 1-й поверх), (056) 760-33-30
11. Житомир, вул. Київська, 87 (ТЦ «Вопак», 2-й поверх), (0412) 41-24-85
12. Запоріжжя, просп. Соборний, 58, (061) 787-63-86
13. Запоріжжя, просп. Металургів, 2-Ж (ТЦ «Рекордний», 0-й поверх), (061) 236-86-54
14. Івано-Франківськ, пл. Ринок, 1 (ТЦ «Галерея Н», 0-й поверх), (0342) 72-58-32
15. Ізмаїл, вул. Пушкіна, 47 (ТЦ «Електрон», 2-й поверх), (04841) 6-22-12
16. Ізюм, пл. Джона Лемона, 7, (05743) 3-14-72
17. Кам'янець-Подільський, вул. Данила Галицького, 11/3 (ТД «Максимум», 2-й поверх), (03849) 6-48-11
18. Київ, вул. Велика Васильківська, 72 (ТЦ «Олімпійський», 3-й поверх), (044) 590-25-76
19. Київ, вул. Райдужна, 15 (ТЦ «Фуршет», 0-й поверх), (044) 540-23-65
20. Київ, вул. Маршала Малиновського, 12-А (ТРЦ «Метрополис», 3-й поверх), (044) 500-62-73
21. Київ, вул. Лукашевська, 15-А (ТЦ «Європорт», 2-й поверх), (044) 461-94-82
22. Київ, вул. Драгоманова, 29 (ТЦ «Центрум», 1-й поверх), (044) 502-18-96
23. Київ, вул. Попудренка, 90/2 (ТЦ «Маяк», 3-й поверх), (044) 361-91-46
24. Кіровоград, пров. Центральний, 3/1 (ТЦ «Плаза», 1-й поверх), (0522) 35-20-55
25. Ковель, бульв. Лесі Українки, 18 (ТЦ «Бутьвар», 2-й поверх), (03352)-5-21-40
26. Котопол, вул. Котопольських дівчій, 24-А (ТЦ «Маяк», 2-й поверх), (05447) 6-36-77
27. Краматорськ, вул. Палацова, 23 (ТЦ «Прогрес», 2-й поверх), (0626) 48-97-87
28. Красноармійськ, вул. Свердлова, 148, (06239) 2-00-48
29. Кременчук, вул. Соборна, 15/42 (ТЦ «Меган», 2-й поверх), (0536) 72-97-65
30. Кривий Ріг, просп. Гагаріна, 4 (ТЦ «Плаза-2», 2-й поверх), (056) 409-81-09
31. Кривий Ріг, вул. Ватуліна, 39-А, (056) 409-60-75
32. Лисичанськ, просп. Перемоги, 117 (ТЦ «Лімоно», 2-й поверх), (067) 570-61-62
33. Лубни, пл. Ярмакова, 30-А (ТЦ АТБ), (05361) 7-17-10
34. Луцьк, вул. Лесі Українки, 53 (ТЦ «Галерея Центр», цокольний поверх), (0332) 78-35-08
35. Львів, вул. Братів Рогатинців, 15, (032) 235-50-12
36. Львів, вул. Городоцька, 179 (ТЦ «Скриня», 2-й поверх), (032) 298-88-07
37. Маріуполь, просп. Металургів, 64 (ТЦ «Слізавета», 1-й поверх), (0629) 41-27-71
38. Мелітополь, просп. Богдана Хмельницького, 24 (ТЦ «Пасаж», 2-й поверх), (0619) 44-83-49
39. Миргород, вул. Гоголя, 147 (ТЦ «Мир», 1-й поверх), (05355) 5-06-08
40. Мукачеве, вул. Федорова, 6 (ТЦ ЦУМ)
41. Нижин, вул. Шевченка, 11-А (ТЦ «Гермес», 2-й поверх), (04631) 90-10-2
42. Миколаїв, вул. Потоцькіна, 63/2, (0512) 47-58-43
43. Нікополь, просп. Трунівки, 14 (ТЦ ЦУМ, 1-й поверх), (05662) 2-50-03
44. Нова Каховка, вул. Паризької комуні, 13 (ТЦ «Центральний», колишній «Дитячий світ», 2-й поверх), (05549) 7-96-51
45. Новоомосовськ, вул. Радянська, 34 (ТЦ «СП-Центр», 2-й поверх), (0569) 69-65-79
46. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 61, (048) 786-05-88
47. Одеса, вул. Краснова, 17 (орієнтир — пл. Топубіна), (048) 780-19-84
48. Одеса, просп. Добровольської, 99, (048) 755-04-40
49. Олександрія, просп. Леніна, 77 (ТЦ «Гранд-Плаза», 2-й поверх), (05235) 7-15-50
50. Павлоград, вул. Центральна, 84-А, (057) 752-65-92
51. Первомайськ, вул. Революції, 34, (05161) 7-53-99
52. Полтава, вул. Жовтнева, 50, (0532) 60-60-40
53. Прилуки, вул. Київська, 138 (ТЦ «Фуршет», 2-й поверх), (04637) 3-29-00
54. Рівне, вул. Київська, 67-А (ТЦ «Арена», 2-й поверх), (0362) 64-26-37
55. Селідове, вул. Карла Маркса, 10 (Будинок побуту, 2-й поверх), (06237) 7-00-34
56. Слов'янськ, пл. Соборна, 3 (ТЦ «Фокстрот», 2-й поверх), (0626) 62-11-02
57. Суми, вул. Соборна, 42, (0542) 77-17-12
58. Тернопіль, вул. Перля, 3 (ТЦ «Novus», 2-й поверх), (0352) 43-12-76
59. Ужгород, вул. Минайська, 16-Г (ТЦ «Колізей», 2-й поверх), (0312) 67-22-29
60. Умань, вул. Шевченка, 23-А (ТЦ «Сті»), (0447) 444-000-6
61. Фастов, вул. Івана Мазепи, 6 (ТЦ «Фуршет», 2-й поверх), (04565) 6-05-11
62. Харків, просп. Маршала Жукова, 3-А, (057) 392-03-43
63. Харків, просп. Гагаріна, 20-А (ТЦ «На Гагаріна», 2-й поверх), (057) 703-44-58
64. Харків, вул. Академіка Павлова, 144-В (ТЦ «Космос», 3-й поверх), (057) 720-12-29
65. Харків, вул. Полтавський шлях, 144 (ТБЦ «Компас», 2-й поверх), (057) 720-10-33
66. Херсон, просп. Ушакова, 35-А (ТЦ «Адмірал», 2-й поверх), (0552) 46-00-66
67. Хмельницький, вул. Свободи, 73 (ТЦ «Фуршет», 3-й поверх), (0382) 72-66-51
68. Черкаси, вул. О. Дашкевича, 26 (ТЦ «Суршет», 3-й поверх), (0472) 54-04-47
69. Чернівці, просп. Перемоги, 103, (0462) 65-32-31
70. Чернівці, вул. Головна, 10, (0372) 58-72-44
71. Шостка, вул. Карла Маркса, 24 (у відділенні Приватбанку), (05449) 7-37-46

Замовляйте книжки будь-яким зручним способом

- за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

- на сайті Клубу: www.bookdub.ua
Надсилається безоплатний каталог

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@ksd.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@ksd.ua

Для гуртових клієнтів

Харків
тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@ksd.ua

Київ
тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@ksd.ua

Одеса
тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@ksd.ua

Тінь вітру

Гра янгола

В'язень Неба

Лабіринт духів